

P o s u d o k o p o n e n t a
o dizertačnej práci JUDr. Jána Š t i a v n i c k é h o

**„Formovanie doktrín v judikatúre Ústavného soudu ČR
a Ústavného súdu SR“**

Ochrana ústavy a ochrana slobody jednotlivca – tieto úlohy má vo vienku každý ústavný súd. V argumentácii rozhodnutia Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko o nesúlade zákona o prerušení tehotenstva (BVerfGE, 39, 1) s ústavou sa okrem iného uvádza, že „§ 218 Trestného zákona je aj v rozpore so všeobecným právom na slobodu“. K tomuto rozhodnutiu sa vyjadrila švédska parlamentná komisia (1975), ktorá sa v tom čase zaoberala reformou základných práv. Pri odôvodnení svojich názorov jasne odmietla prípadné inštitucionálne ustanovenie ústavného súdu vo Švédsku, pričom poukázala na skutočnosť, že: „Nebezpečenstvo systému s ústavným súdnictvom sa objasňuje rozhodnutím, ktorým západonemecký ústavný súdny dvor vyhlásil slobodné prerušenie tehotenstva za nezlučiteľné so Základným zákonom. Je zrejmé, že v tomto prípade ide o... stanovisko politickej povahy.“

Ján Štiavnický sa v predloženej dizertačnej práci zaoberá ochranou slobody v rozhodovacej činnosti ústavných súdov Českej republiky a Slovenskej republiky a doktrínami, ktoré s touto ochranou súvisia. Táto línia práce sa premieta predovšetkým do kapitol IV a V (Doktríny Ústavného súdu Českej republiky a Ústavného súdu Slovenskej republiky a vertikálna a horizontálna ochrana ľudských slobôd; Vzťah ústavného súdu a všeobecných súdov; právo na súdnu ochranu (s. 59 – 180). Možno konštatovať, že zatiaľ čo česká odborná literatúra kontinuálne vníma a hodnotí stav a vývoj doktrín (pozri sebareflexiu v prácach sudcu Ústavného súdu Českej republiky Pavla Holländera), slovenská odborná spisba je skúpejšia na „slovo o doktríne (doktrínach)“, s výnimkou prác Radoslava Procházku, resp. starších prác všeobecnejšieho charakteru o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Štiavnický je vo svojom zámere a aspekte prierezový a aktuálny: hodnotí celé doterajšie obdobie, pričom zahŕňa ešte takmer celý rok 2005). V tomto smere je jeho práca pôvodná a prínosná. Mimochodom, diskusia počas obhajoby Procházkovej dizertačnej práce „Mission Accomplished“ (2002) priniesla kritické podnety a pripomienky práve vo vzťahu ku kontextom „dokončenosti“ poslania ústavných súdov stredoeurópskych štátov (aj v komparatívnom pohľade; pozri úvod a s. 229 dizertácie).

K štruktúre práce: Podľa môjho názoru by dva záverečné exkurzy - exkurz ku pojmu doktríny (kapitola VII.) a exkurz k doktrínam Najvyššieho súdu

Spojených štátov amerických (kapitola VIII., s.204-226) mohli patriť skôr do úvodu práce. Týka sa to predovšetkým kapitoly VII. o pojme doktríny. Doktríny Najvyššieho súdu Spojených štátov (keďže „text sa tomuto súdu nevenuje“, s. 204, čo napokon tiež celkom nekorešponduje s obsahom) v kapitole VIII. pôsobia potom v uvedenom kontexte určite ako zaujímavý, ale nie celkom organický doplnok (nemám však pritom na mysli odbornú úroveň spracovania tejto kapitoly). Navyše pripomínam, že doktríny Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko a Európskeho súdu pre ľudské práva sú súčasťou kapitoly II.

Kapitola VI. (Obeh informácií a ochrana slobody ústavným súdom) je cenným pokusom o sondu do vnútorného života ústavných súdov a o reflexiu vo vzťahu k jeho rozhodovacej činnosti. Autor v nej na relatívne malom priestore predstavuje dôvody nejednotnosti ich judikatúry, a teda prekážky formovania bežných i nosných doktrín (obeh informácií, vnútorná diskusia, právna kultúra). Ako to z tejto časti práce vyplýva, zloženie súdu (spôsob voľby a vymenovania sudcov) zohráva nemalú úlohu aj vo vzťahu k ochrane ústavy (slobody). Stálo možno za to zahrnúť tiež názory relevantných odborníkov (bývalých sudcov, poradcov, advokátov zastupujúcich v konaniach pred ústavným súdom), ktoré boli doteraz prezentované v knižných a časopiseckých publikáciách, na činnosť ústavného súdu (mám na mysli oba porovnávané ústavné súdy).

Ján Štiavnický píše nekonvenčne a pútavo, niekedy možno trochu uvoľneným štýlom niekedy koketuje s vlastným „newspeakom“ (napríklad, súkromníci, sloboda prejavu účinkuje, odopierači, diskrečia, veľmi vertikálna situácia, neantikomunizmus, a pod.). Predpokladom kvality a autenticity práce je dobrý prehľad dizertanta o doterajšej judikatúre oboch zvolených ústavných súdov, jeho schopnosť kritického hodnotenia (hoci niekedy sa nevyhne aj emotívnejšie podfarbeným poznámkam a komentárom). Prezentácii kľúčových rozhodnutí, úroveň ich rekonštrukcie a výkladu, možno občas vytknúť menšiu zrozumiteľnosť: k tomu sa vari žiada uviesť, že to, čo je samozrejmosťou pre autora, vôbec nemusí byť až také samozrejmé pre čitateľa.

Úloha všeobecných súdov ako ochrancov základných práv a slobôd, resp. slobody v Slovenskej republike so zreteľom na vývoj doktríny si zaslúžila viac priestoru a možno stálo za to aj citovanie „zabudnutých rozhodnutí“ z prelomu prvého a druhého funkčného obdobia Ústavného súdu Slovenskej republiky (vzťah ochrany ústavnosti a zákonnosti, resp. ústavný súd verzus všeobecné súdy, predovšetkým vývojová línia po II. ÚS 48/97, t. j. ešte „za čias podnetu“ na tomto súde, trebárs cez II. ÚS 13/01 v ďalšom období „plnohodnotnej ústavnej sťažnosti“). Dizertant v práci preukazuje výbornú znalosť relevantnej domácej i zahraničnej odbornej spisby a schopnosť kriticky s ňou pracovať (vyše 100 titulov v zozname použitej literatúry, v skutočnosti možno aj o niečo viac, poznámkový aparát so 281 poznámkami pod čiaru vo vzťahu k celkovému počtu 235 strán, ktoré sú funkčné a dopĺňajú význam textu, resp. oživujú ho príkladmi)

Dôvetok: K relevantnej teoretickej literatúre o doktrínach patrí určite i posledná syntetická práca Aleksandra Peczenika (1937-2005) „Scientia Juris. Legal Doctrine as Knowledge of Law as a Source of Law. Dordrecht 2005,“ s ktorého predchádzajúcimi dielami dizertant pracuje (predovšetkým s. 194 a n. v práci), resp. uvádza ich v zozname použitej literatúry. Na oblasť doktrín môže inšpirujúco pôsobiť tiež nenápadné dielko Michaela Sachsa nazvané Verfassungsprozessrecht. Heidelberg 2004, (síce o Ústavnom súde Spolkovej republiky Nemecko, ale v mnohom so všeobecnou platnosťou i pre ostatné ústavné súdy, ktoré vznikli na základe nemeckého modelu).

Ad notitiam – Ján Štiavnický nie je žiadnym nováčikom v ríši divov ústavného práva. Počas svojho doktorandského štúdia, ako aj v poradcovskom období na Ústavnom súde Slovenskej republiky publikoval viaceré práce syntetického charakteru v odborných právnických časopisoch. Viaceré z nich bezprostredne súvisia s témou jeho dizertačnej práce.

Vzhľadom na skutočnosti uvedené v posudku jednoznačne odporúčam, aby predložená dizertačná práca bola prijatá na obhajobu, keďže vo viac ako požadovanej miere napĺňa kritériá ustanovené pre práce tohto druhu. Navrhujem, aby v prípade úspešnej obhajoby tejto práce bol jej autorovi, JUDr. Jánovi Štiavnickému, priznaný akademický titul PhD. vo vednom odbore Ústavné právo.

Košice, 21. marca 2007

prof. JUDr. Alexander Brörtl, CSc.

ssssssssssssssssssssssssssssssssss